

FRANCESC PARCERISAS: POETA, TRADUCTOR, PROFESSOR I DIRECTOR LITERARI

Reivindicar l'Edat d'Or

¿Què és l'Edat d'Or? ¿Què vol dir l'Edat d'Or? ¿Hi hem arribat, nosaltres? Francesc Parcerisas, que el 1983 va fer un llibre de poesia amb aquest títol, hi ha arribat i sap què és. El traductor, director editorial i poeta, que enguany publicarà en un volum tota la seva poesia, ens parla d'una vida que ha arribat a l'Edat d'Or, la seva.

Lluís Bonada

—**D**es de fa alguns anys, viviu a la casa dels vostres pares, en aquesta torre de Pedralbes on, recordo que em va dir un dia, hi va passar tota la infància. Però he llegit que sou nascut a Begues, sobre el massís de Garraf, població d'estiueig qualificada de «molt pintoresca» pel Diccionari nomenclàtor de pobles i poblats de Catalunya, de l'edició del 1962.

—És molt curiós. Els meus pares hi estiuejaven, però hi vaig nàixer el 30 de novembre. Va ser un naixement accidental. Sóc un bessó de dos i vam néixer abans d'hora. Un naixement inesperat. Els meus pares hi passaven llargues temporades de descans. Hi tenien una casa llogada. Sempre he viscut, de nen i de jove, aquí, a Pedralbes. La torre havia estat construïda en una mena d'urbanització que Pearson, els dels ferrocarrils i de la Canadenc, devia planejar. L'avinguda que hi ha al costat, porta el seu nom. La van comprar els meus avis. Estava construïda des del 1871, si és cert el que diu la porta. Era una casa d'estiueig, com les que la burgesia de Barcelona feia a la Bonanova o a Horta. Però nosaltres hi vivíem tot l'any: avis, oncles, pares i néts. Una família molt patriarcal, el que avui sembla una gran família, però és el que eren les famílies habituals de l'època.

—Viure tot l'any en una torre d'estiueig devia tenir el seu encant. ¿L'escola en va tenir tant, per a vós?

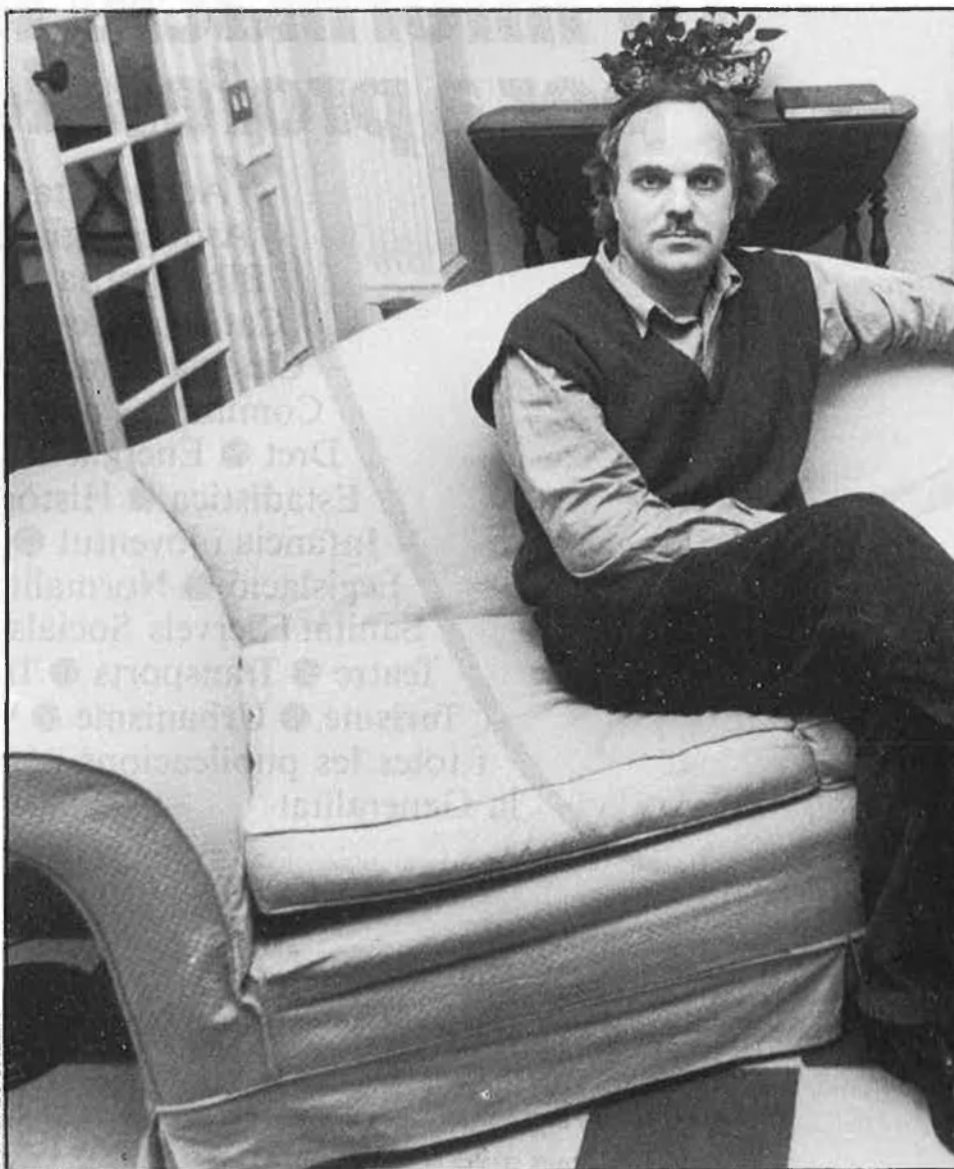
—Doncs sí, perquè era una escola petita i bastant divertida, una escola molt lliberal, molt barrejada, amb gent que venia de llocs i sectors socials diversos. Era l'Institut Tècnic Eulàlia, abans del pont de Sarrià, una escola privada que va tenir gent de la diàspora del Blanquerna. Hi havia alumnes que venien de Badalona, perquè un dels que va ser-ne director era d'allí, junt amb els fills de la burgesia que no

anaven als jesuïtes de Sarrià i la gent del barri, com eren els fills de les paradetes del mercat. Això la feia molt real. Era una escola de nois i noies, separada, amb dues parts. Tenies l'oportunitat de contacte més gran que no pas en una escola absolutament segregada.

—¿Què és el que us va decidir a estudiar Filosofia i Lletres?

—Jo volia ser periodista. Llavors

només se'n feia a Madrid. Amb la desorientació dels nois que acaben el batxillerat, em vaig presentar a l'examen d'ingrés i em van suspendre. Ara, me n'alegro. I com que la cosa més afí era Filosofia i Lletres, m'hi vaig matricular. Quan vaig ser a dins, em va estar bé, ja era una mica el que m'agradava. Després, vaig triar filosofia. Ho vaig preferir a romàniques perquè lla-

DOMÈNEC UMBERT

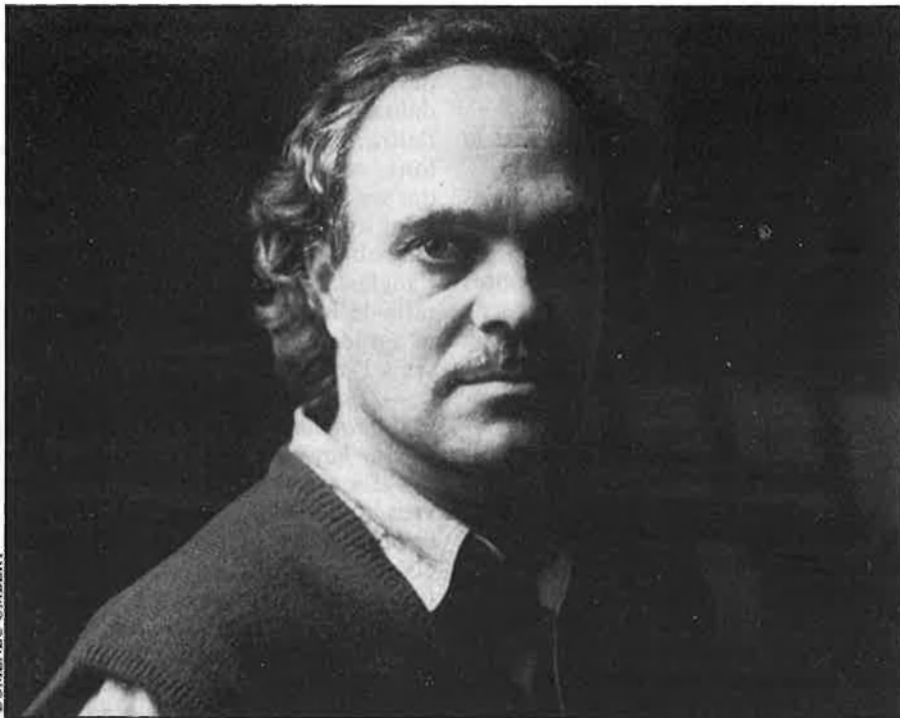
vors m'interessava per les coses abstractes, per les idees estètiques i pensava que m'aniria millor. De fet, després, no ho vaig seguir mai.

—*¿Vau aprendre més dels professors o del contacte amb els companys?*

—D'alguns professors, en vaig aprendre força i de les tertúlies al bar, també. Crec que les tertúlies al bar, en aquella època, entre el 61-62 i el 65-66, quan vaig fer la carrera, eren impagables. Recordo el Xavier Serrahima, ara desaparegut, Marfany, Benet i Jor-net, Josep Elías, mort jove, també. I durant alguns dels anys d'aquesta època, vaig fer una penya inseparable amb Carles Miralles, Josep-Miquel Sobré i Guillermina Motta. Cada dia ens vèiem. Això, m'imagino que és una mica el descobriment de tu mateix a través dels altres. Els altres et fan de mirall, et posen a prova.

—*¿De versos, n'havíeu fet sempre?*

—Abans de la universitat només ha-

DOMÈNEC UMBERT

«L'edat d'or humana és la de l'acceptació d'un mateix. La històrica és la que hem viscut la gent de la meua edat i d'aquest país».

via fet alguna narració. L'ambient de la universitat, el caliu que hi havia, em va impulsar a escriure'n. Això de poder-ho ensenyar uns als altres sense vergonya. Una de les persones que ens va ajudar molt era Antoni Comas. Era el professor jove amb qui teníem més confiança i era la persona a qui consultàvem el que escrivíem. Es feia molt amb els alumnes. Recorda que es va casar amb Maria Dolors Lamarca, que era del nostre curs. Es mirava els poemes. T'aconsellava el que podies fer, el que podies llegir. Cap al final de la carrera vàrem anar al Palau Dal-mases, on l'Institut d'Estudis Catalans havia organitzat uns cursos de llengua i literatura catalanes, que a la universitat no es donaven.

—*¿Vau jugar fort en les lluites polítiques democratitzadores, a la universitat?*

—Sí, molt. Va ser l'època de la constitució del sindicat d'estudiants. Jo era del PSUC i en aquell moment era un dels partits que remenava les cireres i tenia més força de convocatòria. Una delegació d'estudiants del partit feïem una publi-

cació ciclostilada. Quan feia l'últim curs, vaig participar en la Caputxinada, que, vist ara des de la distància, va ser la traca final, l'esclat de tota una situació anterior.

—*¿Quin càstig vàreu rebre per ser als Caputxins?*

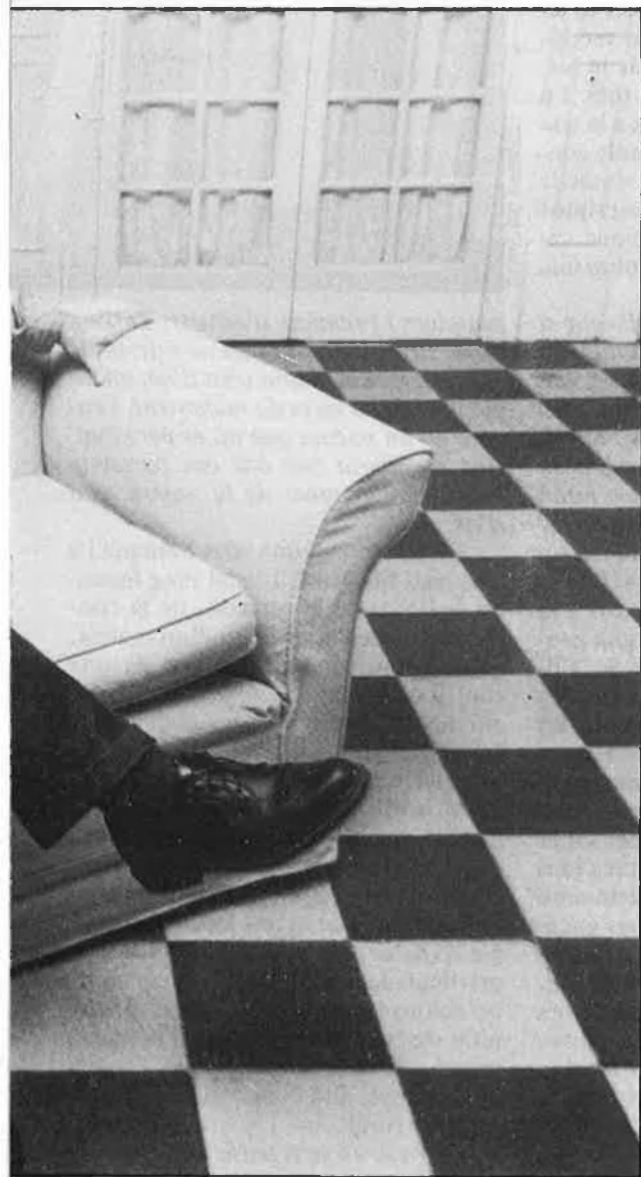
—Al juny havia de fer el segon campament de milícies i un dia abans d'incorporar-m'hi, vaig rebre un telegrama que deia que no m'hi presentés. Després em van fer una mena de judici militar i em van degradar de caporal primera a soldat i vaig haver de fer la mili el 1968 al lloc on li va tocar a la meua quinta, a Jaca.

—*¿Un judici amb tots els ets i uts?*

—No, només un interrogatori que un oficial em va fer a l'Escola Industrial, que era on reclutaven els que anaven a milícies. Una de les acusacions era que havia participat en unes jornades de la pau que deien que havien estat inspirades pels comunistes. I una altra, que recordo textualment, deia: «Se le acusa de tener ideas socialistas avanzadas». De fet, jo no vaig rebre tant com altres, que van anar a fer la mili a llocs més durs i no els van deixar tornar a matricular. Jo, per sort, com que era a mitjans de l'últim curs, el vaig poder acabar.

—*¿Us devíeu quedar sense passaport, però?*

—No immediatament. El desembre del 66 vaig haver de demanar-ne un de nou i me'l van negar. Com que el demanava per poder-me casar a Anglaterra, després de remoure cel i terra i

totes les influències possibles, me'l van fer, però només per deu o quinze dies. Penso que vaig anar de molt bona fe, perquè vaig tornar.

—*¿I què feieu per guanyar-vos la vida?*

—Classes d'espanyol per a estrangers, classes de batxillerat i traduccions. Vaig començar a traduir per a Edicions 62. Al Balanci hi tinc llibres de Pavese i Sciascia. Després, altres de Marcuse i MacLuhan. L'estiu del 66 havia presentat el meu primer llibre, *Vint poemes civils*, a la festa de Cantonigós i em van donar el premi Salvat-Papasseit, i al desembre, quan era a fora a casar-me, vaig guanyar el Carles Riba amb *Homes que es banyen*. Quan el 69 acabo la mili, continuo amb les classes i les traduccions i a l'estiu me'n vaig a Bristol, on m'estic tres cursos, al departament d'espanyol. Hi feia de lector. A més de continuar traduint, també al castellà, vaig aprofitar per llegir molt i per viatjar. Potser el més important és que vaig anar-me'n de Barcelona a viure en un altre lloc on vaig ser més lliure per poder descobrir el que m'interessava i el que no m'interessava, sense veure't obligat a seguir els corrents del país.

—*¿Enyoreu aquells anys?*

—Bé, enyores el que va ser una bohèmia feliç, una bohèmia daurada. No enyoro Anglaterra, però, si mai hagués de tornar a viure fora, viuria a Anglaterra, d'on només em queixo del clima.

—*¿En aquella època, no vau acostar-vos a la cultura, al comportament hippy?*

—Vaig fer, aquells tres anys i els següents, tot el que la contracultura llavors requeria: viatjar, dur els cabells llargs, ser iconoclasta i viure en comunitat. Quan deixo Bristol, no torno a Barcelona, sinó a Eivissa, on teníem una casa que havíem construït una colla de gent en un terreny que teníem comprat. Dir que érem una comuna, és una mica una entelèquia. Era una casa que compartíem amb els amics que l'havíem feta. Hi vaig viure set anys, del 72 al 79, sempre fent traduccions, però també col·laboracions a la premsa. Vaig col·laborar en el suplement de lletres del *Diario de Mallorca* i al *Diario de Barcelona*, quan Tristan la Rosa n'era el director.

—*¿Per què deixeu Eivissa?*

—Doncs, una mica per casualitat, perquè penso que les coses passen de forma casual. La meua idea, fins i tot la tenia planificada, era, com vaig fer, presentar-me a les places d'ensenyament de català a l'institut i, després de passar un any a Barcelona, demanar el trasllat a un institut d'Eivissa, però no

vaig preveure que les oposicions de llengua catalana no serien homologades amb les de la llengua catalana, modalitat balear. Això, d'una banda. De l'altra, que quan vaig tornar a Barcelona, em vaig trobar bé i em va agradar ser a la ciutat de nou. I ara encara m'hi trobo més, perquè el curs passat vaig obtenir una plaça de traducció de l'anglès al català a l'Escola Universitària de Traductors de Bellaterra i això m'agrada més que no pas donar classes a l'institut.

—*¿La traducció, us ha fet descobrir mai si un autor no és tan bo com diuen o com havíeu cregut?*

—La gràcia de la traducció és que veus la trama de l'escriptor. Hi ha escriptors que t'atreuen per la història, els ambients, però descobreixes que estilísticament potser són poc afinats, poc rodons. Un cas que conec és Scott Fitzgerald, un escriptor que des del punt de vista estilístic no sempre és consistent, tot i que és un gran escriptor d'ambients i d'època. Aquest és un cas que recordo, perquè és un escriptor famós que ja forma part de la història de la literatura. N'hi ha més. I a l'inrevés, descobreixes, gràcies a la traducció, que un escriptor és molt consistent, és a dir, que té rigor sintàctic i consistència lèxica. Amb l'escriptor que deixa fils penjats, situacions vagues que no es concreten, et trobes una mica perdut.

—*Recordo que Bunuel va dir que si no existís la flota nord-americana, Hemingway no seria tan important, tan famós ni tan ben considerat. ¿No creieu que els escriptors nord-americans gaudeixen, en general, d'un prestigi i d'una popularitat que estan per damunt de la seva vàlua literària?*

—Sí, hi estic totalment d'acord. La literatura en llengua anglesa, sobretot si és produïda als Estats Units o a la Gran Bretanya, compta amb una promoció involuntària. Com que és la literatura de l'imperi, és la que tothom mira. Dic això, perquè la literatura en llengua anglesa escrita a Austràlia i a l'Índia ja no té aquests beneficis. Quan venen el realisme americà a casa nostra, ningú no s'ha preocupat per saber si hi ha un realisme danès o txec més bo que l'americà. ¿Combreguem amb rodes de molí? Doncs sí. I més encara. De vegades, fem una mica el *papanates*. A la Gran Bretanya o Amèrica, l'exercici de la crítica o del lector és més variat, més divers. No hi ha la imposició d'una moda que tothom sembla obligat a seguir-la. I nosaltres sempre estem bocabadats.

—*L'Edat d'Or, el seu darrer llibre, ha estat un dels llibres de poesia més*

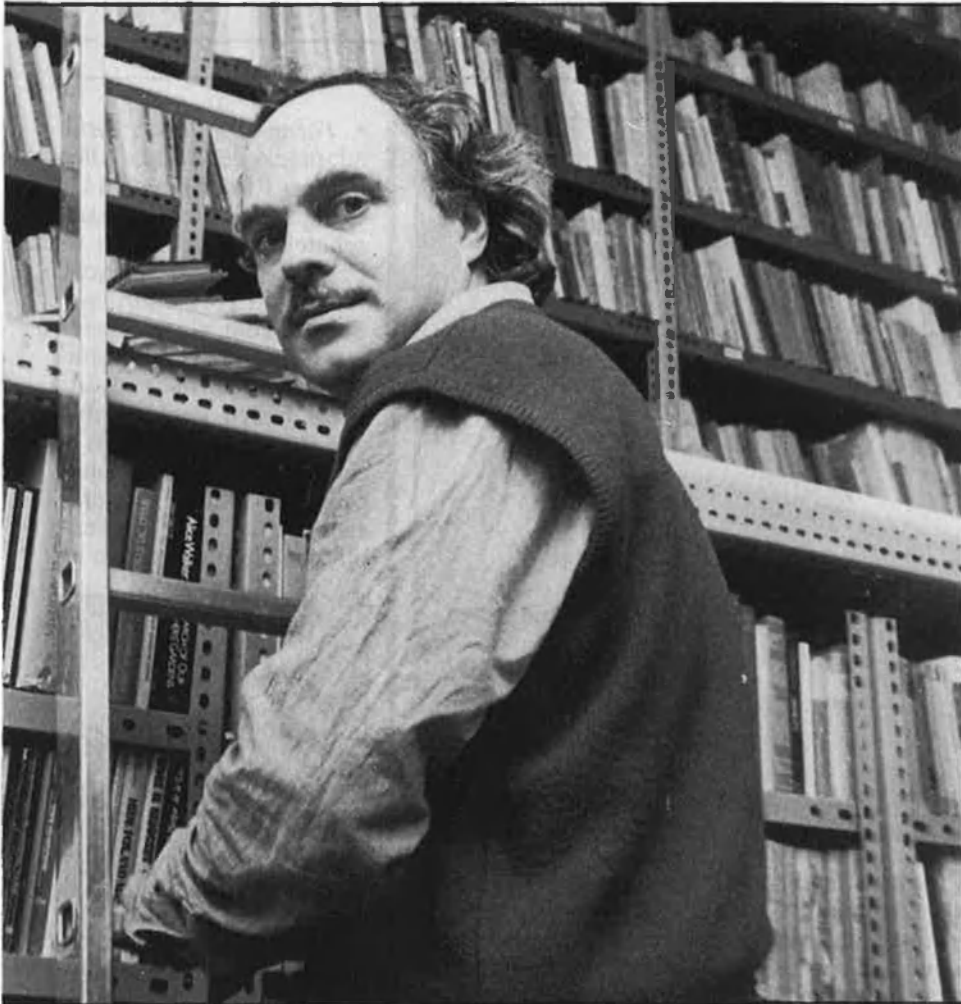

DOMÈNEC UMBERT

populars i premiats d'aquests darrers anys. En el llibre, només us referiu de forma explícita a una edat d'or, en un sol vers, si no recordo malament, i encara en un poema que no és personal. Ens agradaria que ara ens parléssiu més detalladament de la vostra edat d'or.

—Correspon a una edat humana i a una edat històrica. L'edat d'or humana és l'edat de la reflexió, de la conformació, de l'acceptació d'un mateix. Aquesta acceptació crec que és una edat d'or en la psicologia de l'evolució de cada persona. Saps el que vols, saps quins són els teus límits. Saps que hi ha coses que no podràs fer mai. Acceptes la renúncia. La històrica és la que hem viscut la gent de la meua edat i d'aquest país. Aquests deu últims anys, el nostre món ha anat molt de pressa. La Barcelona de fa uns anys era del segle XIX. Crec que la nostra posició és privilegiada. Una edat d'or que les generacions futures no tindran l'oportunitat de conèixer. No sabran res de la religió, del camp, de la família. La gent de vint anys, difícilment sap què és una societat rural.

—*Ara ja no se'n parla tant i la cosa s'ha diluït, però fa uns anys semblava*

«La gran quantitat de traductors i els sous que es paguen ha fet que baixi molt el nivell».

nota la influència de Salvat-Papasseit. ¿Us reconeixeu deutor d'aquest poeta?

—Sí, i la seva presència, en el primer llibre, és evident, notable. És una de les lectures que als meus inicis em va esperonar més. Té un lirisme intimista, nostàlgic, d'aquesta cosa menestral, un pèl sentimental, que crec que lliga molt bé, que connecta molt bé amb el lector juvenil. El Salvat menys experimental, menys avantguardista, va ser un descobriment, crec que per a molts lectors.

—Després de Salvat-Papasseit, ¿quins altres autors us han fet com-moure més?

—En una època va ser Espriu, i, curiosament, un Espriu que anava al costat d'un altre autor, Celso Emilio Ferreiro. I després, crec que un dels autors que he llegit i sempre hi torno és Riba, tot i que crec que no hi ha cap influència, per dissort meua. I molt posteriorment a Riba, Carner. Curiosament, en una etapa, a Carner no el podia llegir. El trobava insubstancial. I només amb una anàlisi més atenta i des d'un moment de sensibilitat més igual, aleshores aprovo la seva poesia. Però ha estat una acceptació molt tardana. De Carner, n'aprecio la subtileza. Precisament perquè és subtil i contingut, no és massa fàcil i sembla que aparentment sigui un joc i has passat pel damunt de la intencionalitat i la força que té al darrere. Per exemple, no he llegit mai Foix amb aquest impacte.

—¿Amb quin estat d'ànim us inspireu més per fer un poema, quan us sentiu feliç o quan us sentiu angoixat?

—L'angoixa crec que és mala consellera de la poesia. Escriure és un goig, tot i que puguis patir fins que no et surt el poema. Per a mi, aquesta idea de l'escriptor angoixat i de l'escriptura com a teràpia, comprenc que pot ser molt útil, però no és el que jo practico.

—¿Creieu que l'efectivitat del poema, la seva bellesa, rau en la seva perfecció formal, en la seva construcció musical?

—Allò que m'interessa és el que diu, les imatges, si bé a Catalunya hi ha hagut una certa tendència al formalisme. Pel fet d'escriure un sonet o una sextina, ja són poemes. Sextines, crec que al món només se n'escriuen a Catalunya. Ja fa temps que s'ha abandonat el formalisme, que no sigui un decasil·lab o l'accentuació del ritme. He partit d'un vers lliure i sóc un metrista dolent, de curiositat, potser. No domino la part mètrica. Quan ho provo, no estic a gust. □

que els escriptors joves barcelonesos es repartien en dos grups, els més patriòtics, els més militants, diguem-ne pedrolians, per entendre'ns, i els tous, catalanísticament parlant, que us feieu amb els escriptors castellans i volíeu donar una imatge més universalista, els que durant uns anys us vau aplegar al voltant de l'editor VallcorbaPlana. ¿Això responia a una classificació simplista?

—Em penso que és real. La gent que vam anar a la universitat els seixanta, que temem una formació literària i intel·lectual castellana i que vam tenir la sort de poder sortir a l'estranger, segurament vam quedar enlluernats per l'estranger. D'altra banda, el descobriment de la nostra catalanitat va ser, per a nosaltres, un descobriment una mica miraculós, del qual estem sorpresos. Ho valorem com una cosa que hem guanyat i no pas com una obligació social o política. El més normal hauria estat que tots nosaltres escrivíssim en castellà. A casa meua, una part de la meua família és castellana. La meua llengua materna és la castellana. També, tots som gent d'una formació universitària, com Marta Pessarrodona, Oliva, Comadira. Crec que hi ha uns

altres grups de gent que, o no van tenir aquesta formació i els models van ser uns altres, o no van tenir aquestes aspiracions.

—Les traduccions proliferen més que mai. Fins fa poc hi havia una certa mitificació de la traducció catalana, basada en les excel·lents recreacions i versions fetes per grans escriptors. Ara, no hi ha prou escriptors grans per traduir tot el que cal traduir i això fa que les versions que es publiquen siguin, en la seva majoria, més funcionals. Però, per un altre cantó, no tots els nous traductors semblen tenir el coneixement suficient de l'esperit de la llengua.

—S'ha acabat, en efecte, el mite de la traducció recreadora, criteri de traducció que avui està superat. Crec que la condició primera és la fidelitat rigorosa a l'original. Però, efectivament, la gran quantitat de traductors i els sous que es paguen i que moltes no són corregides com cal, ha fet, crec, que al costat de traduccions molt dignes, hagin aparegut coses molt desmanegades. I per això crec que el nivell general ha baixat.

—El seu amic Josep M. Benet i Jornet, que us devia conèixer molt bé, va escriure que el vostre primer recull de-